

Handleiding bij de RUDAS-NL versie 1.5 7-1-2020

Rowland Universal Dementia Assessment Scale - *Nederlandse versie*

Vertaling:

Miriam Goudsmit, klinisch psycholoog OLVG

m.goudsmit@olvg.nl

OLVG – Oosterpark 9 – 1091 AC Amsterdam

Voor scoreformulieren (Nederlands) en scoreformulieren voor afname met een tolk in het Turks, Hindi, Marokkaans Arabisch, de Nederlandse handleiding en Nederlandstalige instructievideo, kijk op: <https://www.nkop.nl/praktijk/meetinstrumenten/details/?instrument=37>

Bronnen

- The Rowland Universal Dementia Assessment Scale: A Multicultural Cognitive Assessment Scale Storey, Rowland, Basic, Conforti & Dickinson (2004). *International psychogeriatrics*, 16 (1), 13-31.
- Goudsmit, M., van Campen, J., Schilt, T., Hinnen, C., Franzen, S., & Schmand, B. (2018). One Size Does Not Fit All: Comparative Diagnostic Accuracy of the Rowland Universal Dementia Assessment Scale and the Mini Mental State Examination in a Memory Clinic Population with Very Low Education. *Dementia and geriatric cognitive disorders extra*, 8(2), 290–305. doi:10.1159/000490174
- Engelstalig scoreformulier: <https://www.dementia.org.au/resources/rowland-universal-dementia-assessment-scale-rudas>
- Engelstalige handleiding: https://www.dementia.org.au/sites/default/files/20110311_2011RUDASAdminScoringGuide.pdf
- Engelstalige instructievideo: <https://www.swslhd.health.nsw.gov.au/acrs/RUDASvideo.html>

RUDAS-NL Uitgebreide Handleiding voor afname en scoring

	Instructie	Score	Max. score	Aanvullende instructie voor testafnemer
1. Geheugen				
<p><i>Stelt u zich eens voor dat we gaan winkelen. Hier heb ik een lijst met supermarkt-artikelen.</i></p> <p><i>Ik wil graag dat u de volgende dingen onthoudt die we in de winkel moeten kopen. Als we over 5 minuten bij de winkel komen, zal ik u vragen wat we ookalweer moesten kopen. U moet het boodschappenlijstje voor mij onthouden.</i></p> <p>Thee Bakolie Eieren Zeep</p> <p><i>Herhaal deze lijst alstublieft.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Vraag de patiënt om de lijst drie keer te herhalen. Als de patiënt niet alle vier de woorden herhaalt, herhaal de lijst dan tot de patiënt deze heeft geleerd en ze kan nazeggen Herhaal de lijst in totaal maximaal 5 keer. 			<p>Aanwijzingen</p> <ul style="list-style-type: none"> Geef voldoende mogelijkheid de lijst zo goed mogelijk te leren Vraag de patiënt om de lijst minstens 3 keer terug te vertellen Gebruik een beetje humor om de vraag zo realistisch mogelijk te maken en minder confronterend. Om het leren makkelijker te maken kun je op je vingers meetellen. <p>Scoring</p> <ul style="list-style-type: none"> Voor dit onderdeel kun je geen punten krijgen, pas later wordt het onthouden gescoord.
2. Visuospatiële Oriëntatie				
<p><i>Ik ga u vragen om verschillende lichaamsdelen aan te wijzen.</i></p> <p>1. <i>Wijs uw rechtervoet aan.....</i></p> <p>2. <i>Wijs uw linkerhand aan.....</i></p> <p>3. <i>Raak met uw rechterhand uw linkerschouder aan.....</i></p> <p>4. <i>Raakt met uw linkerhand uw rechteroor aan.....</i></p> <p>5. <i>Wat is (wijs aan) mijn linkerknie?</i></p> <p>6. <i>Wat is (wijs aan) mijn rechter elleboog?.....</i></p> <p>7. <i>Wijs met uw rechterhand mijn linkeroog aan.....</i></p> <p>8. <i>Wijs met uw linkerhand mijn linkervoet aan.....</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Geef 1 punt voor elke correct antwoord en stop bij 5 correcte antwoorden. 	<p>.....1</p> <p>.....1</p> <p>.....1</p> <p>.....1</p> <p>.....1</p> <p>.....1</p> <p>.....1</p> <p>.....1</p>	<p>...../5</p>	<p>Aanwijzingen</p> <ul style="list-style-type: none"> Belangrijk om recht tegenover de patiënt te zitten Veel extra uitleg is niet nodig, de taak wordt vanzelf duidelijk. <p>Scoring</p> <ul style="list-style-type: none"> Er zijn 8 vragen, maar de maximum score is 5. Bij 5 goede antwoorden mag de test worden afgebroken. Concentreer je goed op de scoring (omdat je tegenover de patiënt zit kan je je makkelijk vergissen in links/rechts) De patiënt moet elke opdracht 100% goed hebben om een punt te krijgen. (Bv. als de patiënt wordt gevraagd 'wijs met u rechterhand mijn linkeroog aan' en patiënt wijst met zijn linkerhand je linkeroog aan, krijgt hij geen punt).

<p>3. Praxis</p> <p><i>Ik laat u een beweging met mijn handen zien. Ik wil dat u naar mij kijkt en nadoet wat ik doe. Doe mij na als ik dit doe...</i></p> <p><i>Doet u maar met me mee. Nu wil ik graag dat u doorgaat met deze beweging in dit tempo tot ik stop zeg.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Houd afwisselend de ene hand in vuist, andere hand plat op tafel. • Zie foto's stap 2 en stap 3; • Ga ongeveer 10 seconden of 5-6 afwisselingen door in rustig tempo. 		<p>Aanwijzingen</p> <p>Zit recht tegenover de patiënt.</p> <p>Als je de taak uitlegt, vol de volgende stappen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Ik wil graag dat u uw handen op de tafel legt net als ik</i> (leg je handen met de palmen naar beneden op het tafelblad). Als er geen tafel is, leg dan je handen plat op de knieën. 2. <i>Kijk goed terwijl ik het voordoe</i> (zet je ene hand in een vuist op tafel en laat de andere hand plat liggen met de palm naar beneden), <i>doet u precies wat ik doe.</i> 3. <i>Kijk nu weer goed als ik dit doe</i> (wissel de beweging tegelijk af, dus ene hand in vuist en andere hand met palm naar beneden op tafel en blijf dit 5-6 keer doen). 4. Vraag de patiënt om precies na te doen wat jij doet. Als de patiënt het nog niet kan, herhaal stap 1 t/m 3. 5. Als de patiënt de taak heeft geleerd (dus voldoende begrijpt wat de bedoeling is, ookal kan hij het nog niet 100% goed), vraag hem dan om het nog eens met je mee te oefenen. <p>Bij de echte test mag je de beweging niet meer meedoen, de patiënt moet de beweging zelfstandig maken.</p>
<p>Overzicht</p>	<p>Stap 2</p>	<p>Stap 3</p>	
			

Scoring

Score	Vuist/Palm afwisseling	Aantal fouten	Vloeiendheid	Zelf correcties	Verbetering	Gelijktijdigheid
Normaal =2	Goede afwisseling, weinig fouten	Minimaal	Goed	Goed	Duidelijk	Alleen hele kleine afwijkingen in timing
Deels correct =1	Duidelijke fouten in afwisseling	Merkbaar	Probeert het vloeiend te doen	Probeert zichzelf te verbeteren	Enige verbetering	Duidelijk gebrek aan gelijktijdige timing van de beweging
Onvolgende =0	Nauwelijks in staat om vuist en palm goed af te wisselen	Veel	Slecht of afwezig	Geen	Weinig tot geen	Weinig of geen gelijktijdige timing

4. Visuonconstructie/ tekenen

Wilt u dit figuur zo precies mogelijk natekenen?

- Heeft de persoon een plaatje getekend dat lijkt op een vierkant?
- Zijn alle interne lijnen weergegeven?
- Zijn alle externe lijnen weergegeven?

...../1

...../ 1

...../1

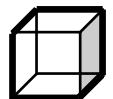
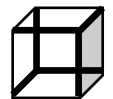
...../3

Aanwijzingen

- Bij deze vraag zijn maximaal 3 punten te halen.
- Laat de patiënt de tekening van de kubus zien.
- Zorg ervoor dat de patiënt de tekening goed kan zien (evt. leesbril op laten zetten).
- Vraag de patiënt om de tekening zo goed mogelijk na te tekenen.

Scoring

- Heeft de persoon een plaatje getekend dat lijkt op een vierkant? (Ja=1, Nee=0)
- Zijn alle interne lijnen weergegeven? (Ja=1, Nee=0)
- Zijn alle externe lijnen weergegeven? (Ja=1, Nee=0)

5. Oordeelsvermogen				
<p><i>U staat op de stoep bij een drukke straat. Er is geen zebrapad en geen stoplicht. Wat zou u doen om op een veilige manier aan de overkant van de straat te komen?</i></p> <p>Als de patiënt een onvolledig antwoord geeft dat niet op beide delen van het juiste antwoord ingaat, <u>vraag door:</u></p> <p><i>Is er nog iets anders dat u zou doen?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zei patiënt dat hij zou kijken naar het verkeer? Ja=2 / Ja, na doorvragen=1 / Nee=0 • Noemde de patiënt nog andere onderdelen om veilig over te steken? Ja=2 / Ja, na doorvragen=1 / Nee=0 	<p>...../2</p> <p>...../2</p>	<p>...../4</p>	<p>Aanwijzingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Als de patiënt geen antwoord geeft, of zegt het niet te weten, herhaal de vraag dan nog 1 keer. - Vraag altijd door (tenzij patiënt bij het eerste antwoord direct beide onderdelen van de vraag goed heeft). Probeer een zo compleet mogelijk antwoord te krijgen. - Vraag alleen 'is er nog iets anders dat u zou doen?', geef geen andere hints of aanwijzingen. - Schrijf het antwoord van de patiënt op. - Schrijf ook wanneer je een hint geeft om goed te kunnen scoren. - Als de patiënt zegt dat ze nooit alleen de straat over steken (bv. omdat ze in een rolstoel zitten of slechthziend zijn), vraag dan: '<i>Wat zou iemand die een straat wil oversteken, moeten doen om veilig over te steken?</i>'.
<p>Scoring</p> <ul style="list-style-type: none"> - De maximale score is 4. Voor elk onderdeel van het antwoord zijn er 2 punten te halen. Ja=2 / Ja, na doorvragen=1 / Nee=0 <p>Onderdeel 1: Zei patiënt dat hij zou kijken naar het verkeer?</p>				
<p><u>Voorbeelden van juiste antwoorden:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ik zou naar het verkeer kijken ➤ Links en rechts kijken ➤ Kijken of er auto's aankomen ➤ Kijken of de weg vrij is ➤ Oversteken als er niets aan komt. 	<p><u>Voorbeelden van onjuiste antwoorden:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Gewoon oversteken ○ Hand opsteken zodat het verkeer weet dat ik over wil steken ○ Naar de hoek van de straat gaan om over te steken ○ Naar de auto's zwaaien zodat ze me zien ○ Ik zou niet oversteken 			
<p>Onderdeel 2 : Noemde de patiënt nog andere onderdelen om veilig over te steken?</p>				
<p><u>Voorbeelden van juiste antwoorden:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Naar het midden van de weg gaan en dan opnieuw kijken of er geen verkeer komt, voordat ik de rest van de weg oversteek. ➤ Tijdens het oversteken blijven kijken dat er geen verkeer aan komt ➤ Snel oversteken zonder te rennen ➤ Voorzichtig zijn ➤ Wachten tot ik samen met anderen kan oversteken ➤ Om hulp vragen. 	<p><u>Voorbeelden van onjuiste antwoorden:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Zo snel rennen als ik kan ○ Oversteken als het voetgangerslicht groen is ○ Oversteken op het kruispunt ○ Gewoon gaan 			

Scoringsvoorbeelden

Voorbeeld 1.

Patiënt: ik weet het niet. Testafnemer herhaalt vraag. Patiënt: "ik zou naar de auto's kijken" (=2 punten). Testafnemer: *nog meer?* Patiënt, na doorvragen: "ik kan niets anders bedenken dan voorzichtig te zijn" (goed antwoord, na cue =1 punt). Totaal 3/4 punten.

Voorbeeld 2.

Patiënt: "Gewoon oversteken" (0 punten). Testafnemer: *nog meer?* Patiënt, na doorvragen: "Kijken of er auto's aankomen" (goed antwoord, na cue =1 punt). Totaal 1/4 punten.

Voorbeeld 3.

Patiënt: "Mijn hand omhoog houden zodat het verkeer weet dat ik over wil steken (0 punten), dan naar het midden van de straat lopen en daarna helemaal oversteken" (2 punten). Totaal 2/4 punten.

1. Geheugen-Herinnering

We zijn bij de supermarkt. Weet u nog welke boodschappen we moesten kopen?

(Als de persoon niets meer weet van de lijst, zeg dan:) *De eerste was thee.*

<ul style="list-style-type: none"> • Scoor twee punten voor elke woord dat spontaan werd genoemd zonder aanwijzing. • Als 'Thee' als aanwijzing werd gegeven, omcirkel dit dan en geef 0 punten voor 'Thee'. 			
Thee...../2		
Bakolie...../2		
Eieren...../2		
Zeep...../2/8	

- Aanwijzingen**
- Vraag de patiënt om de 4 supermarkt artikelen op te noemen
 - Als de patiënt na 20-30 seconden geen enkel woord heeft genoemd, geef dan een aanwijzing: De eerste was thee, en omcirkel het woord thee.
 - Gebruik deze aanwijzing alleen als iemand geen enkel woord kan noemen.
 - Geef geen andere aanwijzingen dan deze, ook niet als iemand maar 1 woord van de lijst weet.
- Scoring**
- Dit onderdeel heeft maximaal 8 punten.
 - De score is ofwel 2 ofwel 0, iemand kan geen score 1 halen.
 - Als 'thee' als aanwijzing is gebruikt, is de maximale score 6.
 - Als iemand 'olie' zegt in plaats van bakolie is dat ook goed (2 punten)

6. Taal				
<p><i>Ik ga 1 minuut op deze klok instellen. In die minuut, wil ik graag dat u zo veel mogelijk verschillende dieren noemt als u kent. We zullen zien hoeveel dieren u weet in 1 minuut.</i></p> <p>1.....</p> <p>2.....</p> <p>3.....</p> <p>4.....</p> <p>5.....</p> <p>6.....</p> <p>7.....</p> <p>8.....</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maximumscore voor dit onderdeel is 8. • Als de patiënt 8 verschillende dieren noemt voordat de minuut is afgelopen, mag de taak worden afgebroken. 		<p>...../8</p>	<p>Aanwijzingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hier kunnen maximaal 8 punten behaald worden. - Neem 1 minuut de tijd. Maak duidelijk wanneer de tijd ingaat door bv. 'Start' te zeggen. - Als de patiënt geen Nederlands spreekt, leg dan van te voren aan de tolk uit dat het belangrijk is om simultaan te vertalen danwel mee te schrijven. <p>Scoring</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bij twijfel of bepaalde dieren verschillende dieren zijn, vraag dit na afloop van de minuut na aan de tolk. Zei de patiënt bv. 'groot paard' en 'klein paard', dan is dat fout. Maar als 'groot paard' en 'klein paard' in de betreffende taal de juiste omschrijving van 'paard' en 'veulen' zijn, mag dit wel worden goed gerekend.
TOTAALSCORE			<p>...../30</p>	<p>Tel alle scores op , maximale score is 30.</p>
AFKAPPUNT EN INTERPRETATIE	<p><i>Een score van 21 of lager kan wijzen op cognitieve achteruitgang.</i></p> <p><i>In het oorspronkelijke Australische validatie-onderzoek is 22 het optimale afkappunt. In het Nederlandse validatie-onderzoek kwam een afkappunt van 21 als optimaal afkappunt naar voren (sensitiviteit en specificiteit beide 74%) voor het onderscheid tussen patiënten zonder cognitieve stoornissen en degenen met milde cognitieve stoornissen of dementie. Dit onderzoek vond plaats bij 144 geheugenpolipatiënten van niet-Westerse komaf, met een mediaan opleidingsniveau van 1 jaar bij patiënten van het MC Slotervaart, Erasmus MC en Havenziekenhuis. (zie voor referenties titelpagina).</i></p>			